

NY KUNNSKAP. Barnehager kan utrette mirakler. Vil vi ha bedre skoler og flere i arbeid, må vi satse på barnehagene.

Barnehagens hemmelighet

Ukeslutt

MARI REGE,
førstemanuensis i økonomi,
Universitetet i Stavanger

Bedre betalt. Det virker så opplagt. Skal vi få en bedre videregående skole, må lektorene få høyere lønn.

Derfor var det tilsynelatende viktig og riktig at lektorene kom bedre ut av vårens lønnsoppgjør enn førskolelærerne. Men så enkelt er det ikke.

Førskolelærerne føler seg urettferdig behandlet, men det er ikke mitt poeng. Glem for et øyeblikk prinsipper om likelønn og rettferdighet. Jeg vil i stedet argumentere for at samfunnet kan spare penger på å gi førskolelærerne høyere lønn.

Tidlig læring. Gjennom flere overbevisende studier har nobelprisvinner i økonomi, James Heckman, vist at læring i småbarnsalderen øker sjansen for at barnet gjør det godt på skolen, tar universitetsutdanning og jobber i stedet for å være trygdemottager som voksen. Heckmans forskergruppe ved University of Chicago har studert virkningen av en rekke tiltak som gir barn i førskolealder et trygt og stimulerende læringsmiljø. Hans fokus er på barn fra familier med lav inntekt, lav utdanning og utstrakt trygdebruk.

Et av de mest kjente tiltakene i USA er The Perry Preschool Program. I dette tiltaket ble barn fra tre til fire år fra vanskeligstilte familier vilkårlig plassert i en kontroll- og en eksperimentgruppe. Mens kontrollgruppen fortsatte som før, deltok barna i eksperimentgruppen i et førskoleopplegg 2,5 timer hver ukedag over to år.

Det enestående i denne studien er at både eksperiment- og kontrollgruppen ble fulgt opp til de var 40 år. Det viste seg at barn fra eksperimentgruppen hadde

Barn som tidlig blir stimulert i trygge læringsmiljøer, vil oftere ta utdanning og komme i betalt jobb som voksen, selv om de kommer fra en vanskeligstilte oppvekst, skriver Mari Rege. ARKIVFOTO: AFP/SCANPIX

«Vil vi ha flere ut av trygd og inn i arbeid, må vi satse mer på barnehagene»

gjennomsnittlig høyere lønn, færre mottok sosialstøtte, flere hadde fullført videregående skole, flere eide sitt eget hjem, og færre hadde vært involvert i kriminalitet.

Stimulering. Dokumentasjonen fra USA er både omfattende og overbevisende: Barn født i vanskeligstilte hjem tar høyere utdanning og deltar mer aktivt i arbeidslivet som voksne dersom de tilbys et trygt og stimulerende læringsmiljø i førskolealder.

Hvordan kan ekstra stimulering et par år i småbarnsalderen ha så stor virkning? Heckman forklarer dette med at læring er en selvforsterkende prosess. Det vi lærer når vi er riktig unge, forsterkes mange ganger gjennom det han kaller en «multiplika-

toeffekt». Multiplikatoreffekten betyr at læring fostrer mer læring. Heckman mener småbarnsrettede programmer er virkningsfulle nettopp fordi de sikrer at barnet lærer mer i førskolealder. Dette sikrer igjen barnet et større læringsutbytte i første klasse, noe som igjen styrker mulighetene for større læringsutbytte i andre klasse og så videre.

En viktig konsekvens av multiplikatoreffekten er at forskjellene som eksisterer blant barn allerede i småbarnsalderen, vil vokse i skolen fra år til år. Dette betyr at jo senere vi setter inn tiltak for å hjelpe vanskeligstilte barn, jo mindre effektive vil slike tiltak være. Spesialundervisning i grunnskolen og videregående skole kan ikke erstatte manglen-

de oppfølging i førskolealder. Offentlige arbeidstrenings- og tiltaksprogrammer er viktige, men de kan ikke ta igjen tapt læring i småbarnsalderen.

Sosial status. Selv om USA sliter med helt andre fattigdomsproblemer enn Norge, er Heckmans forskning relevant for oss. Også i Norge går økonomisk og sosial status i arv. En fersk FAFO-rapport viser at hvert fjerde barn av sosialklienter selv mottar penger fra sosialkontoret i voksen alder. Sjansen for å lykkes i norsk grunnskole er også sterkt knyttet til elevens familiebakgrunn.

Heckmans forskning viser at vi ved å investere i småbarn, kan sikre at mulighetene for å lykkes på skolen og deretter på arbeids-

markedet i mindre grad avhenger av den familien barnet er født i. Heckman går så langt som å si at slike investeringer kan bryte fattigdomssirkler, det vil si redusere muligheten for at barn av fattige blir fattige som voksne.

Den storstilte barnehageutbyggingen de siste årene gir et godt utgangspunkt for å sikre alle småbarn et trygt og stimulerende læringsmiljø. I dag har 84 prosent av barna i aldersgruppen 1-5 år plass i barnehage.

Kvalifisert personell. En viktig forutsetning for høy kvalitet på barnehage tilbudet er imidlertid kvalifisert barnehagepersonell. Sammenlignet med Sve- rige og Danmark har vi et lavt krav til pedagogtett i norske barnehager. I tillegg til et altfor lavt krav, klarer vi ikke engang å fylle disse stillingene med kvalifisert personell. I 2007 hadde 2500 pedagogiske ledere i norske barnehager dispensasjon fra kravet om godkjent førskolelærerutdanning.

For å få flere flinke førskolelærere inn i norske barnehager er det ikke tilstrekkelig å opprette nye studieplasser og håpe at unge talenter vil strømme til. Vi må tilby førskolelærerne høyere lønn. Etter vårens lønnsoppgjør tjener en nyutdannet førskolelærer 301 300 kroner. Jeg bebreider ikke våre unge håpefulle som velger seg bort fra førskolelærerutdanningen.

Vil vi ha flere ut av trygd og inn i arbeid, må vi satse mer på barnehagene. Skal vi redusere økonomiske ulikheter og bekjempe at fattigdom går i arv, må vi også satse på barnehagene. Skal grunnskolen bli bedre, må vi satse på barnehagene. Det vil derfor lønne seg å gi førskolelærerne høyere lønn for å få flere dyktige pedagoger inn i barnehagene.

Hver fredag i Aftenposten

Mari Rege
1. amanuensis

Jens Ulltveit-Moe
Konsernsjef Umeo

Rolf Utgård
Rådgiver

Alexandra Bech Gjorv
Direktør StatoilHydro

Kjetil Storesletten
Professor UiO

Dani Rodrik
Professor Harvard

DEBUT. Førstemanuensis Mari Rege debutterer i dag som økonomispaltist i Aftenposten. Også rådgiver Rolf Utgård og den amerikanske professoren Dani Rodrik blir nye Ukeslutt-skrivere.

Nye penner skriver fredagskommentar

I OVER TRE ÅR har seks gjesteskribenter hver fredag gitt sine perspektiver på økonomi og samfunnsnivå i vår Ukeslutt-spalte. Slik blir det også i fortsettelsen, men tiden er nå kommet for en fornyelse.

Vi har fått mange positive reaksjoner på Ukeslutt-spalten. Joseph Stiglitz, Grete Faremo, Per, Østvold, Alexandra Bech Gjorv, Jens Ulltveit-Moe og Kjetil Storesletten har på omgang

gitt nye og personlige perspektiver på saker som er nyhetsbildet – eller som burde ha vært der.

Vi vet at mange vil savne de tre som nå går ut: Stiglitz, Faremo og Østvold. Men med jevne mellomrom ønsker vi å slippe til nye stemmer, ut fra samme tanke som ligger bak Ukeslutt-spalten: Større bredde i debatten.

Mari Rege er førstemanuensis ved Universitetet i Stavanger og har fått forskningsstøtte fra Norges forskningsråd under programmet «Yngre fremragende forskere». Hun tok doktorgraden i samfunnsøkonomi i Oslo i 2002 og var i flere år ansatt ved Case Western Reserve University i USA. Hun har blant annet forsket på samspillet mellom velferdsstaten og arbeidsmarkedet.

Dani Rodrik, som er professor i politisk økonomi ved Harvard University i USA, har de siste årene etablert seg som en av verdens ledende økonomer. Hvorfor gjør noen land det mye bedre enn andre? spør Rodrik. Det vanskeligste er ikke å svare på hva som er riktig økonomisk politikk, men å finne ut hvorfor noen land er mye flinkere enn andre til å sette politikken ut i livet.

Rolf Utgård var i 15 år, frem til 2002, en kampglad konserntillitsmann ved Kværner, og representerte også de ansatte i styret. Den tidligere fagforeningslederen har startet en ny karriere som rådgiver både for arbeidstagere og arbeidsgivere, og har i år tatt en mastergrad i historie ved Universitetet i Bergen.

OLA STORENG, økonomiredaktør